

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**VPLYV ČERPANIA ŠTRUKTURÁLNYCH FONDOV EÚ NA ROZVOJ
POĽNOHOSPODÁRSKÝCH SUBJEKTOV V SR V ROKOCH 2004-2006**

Bakalárska práca

Študijný program:	Európske rozvojové programy
Študijný odbor:	3.3.5. Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra európskych štúdií
Školiteľ:	Ing. Ľubica Rumanovská, PhD

Nitra 2010

Alžbeta Košútová

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Alžbeta Košútová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Vplyv čerpania štrukturálnych fondov EÚ na rozvoj poľnohospodárskych subjektov v SR v rokoch 2004-2006“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 21. mája 2010

.....

Alžbeta Košútová

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem úprimné pod'akovanie Ing. Ľubici Rumanovskej, Phd. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

Bakalárska práca sa zaoberá štrukturálnymi fondami a ich vplyvom na poľnohospodárske subjekty v programovacom období 2004-2006. Práca je rozdelená na dve časti. V prvej časti je uvedený vývoj slovenského poľnohospodárstva pred vstupom do EÚ, jeho financovanie v predvstupovom a povstupovom období, ďalej sú tu definované štrukturálne fondy v skrátanom programovacom období 2004-2006 a Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. V druhej časti sú podrobnejšie definované štrukturálne fondy pre skrátané programovacie obdobie, Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, jeho priority a opatrenia. Najdôležitejšou časťou sú výsledky čerpania finančných prostriedkov v období 2004-2006.

Kľúčové slová: štrukturálne fondy, financovanie poľnohospodárstva, programovacie obdobie 2004-2006

Abstract

The bachelor thesis deals with structural funds and their impact on the farm in the programming period 2004-2006. The work is divided into two parts. In the first part is said about development of Slovak agriculture before joining the EU and its financing in the pre- and post-accession period, there are further defined the structural funds in shortened programming period 2004-2006 and the Sectoral operational programme Agriculture and rural development. In the second part are more defined the Structural Funds for the shortened programming period, the Sectoral operational programme Agriculture and rural development, its priorities and actions. The most important part is the results of spending in the period 2004-2006.

Key words: structural funds, financing of agriculture, programming period 2004-2006

Zoznam skratiek a značiek

CF	Kohézny fond
EAFRD	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EAGGF	Európsky poľnohospodársky a garančný fond
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
FIFG	Finančný nástroj na podporu rybolovu
HDP	Hrubý domáci produkt
HPP	Hrubá poľnohospodárska produkcia
ISPA	predvstupový program na podporu budovania environmentálnej a dopravnej infraštruktúry
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NUTS	system kategorizácie územno – štatistických jednotiek
SAPARD	predvstupový program na podporu reštrukturalizácie poľnohospodárstva a rozvoja vidieka
SAPS	jednotná platba na plochu poľnohospodárskej pôdy
SOP PRV	Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
SR	Slovenská republika
ŠF	Štrukturálne fondy
PHARE	predvstupový program na podporu prípravy kandidátskeho štátu na členstvo v EÚ
POP	platba pre vybrané plodiny pestované na ornej pôde
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV	Program rozvoja vidieka

Obsah

Úvod	7
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	8
1.1 Stav poľnohospodárstva v SR v rokoch 1989-2004.....	8
1.2 Financovanie poľnohospodárstva pred a po vstupe do EÚ.....	10
1.3 Štrukturálne fondy v skrátrenom programovacom období 2004-2006.....	13
1.4 Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.....	17
2 Cieľ práce	21
3 Metodika práce	22
4 Výsledky práce	23
4.1 Štrukturálne fondy pre obdobie 2004-2006.....	23
4.2 Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka 2004-2006.....	24
4.1.1 Priority a opatrenia SOP PRV.....	26
4.3 Výsledky čerpania finančných prostriedkov pre programovacie obdobie 2004 - 2006.....	28
4.3.1 Čerpanie prostriedkov do ukončenia programovacieho obdobia 2004-2006.....	28
4.3.2 Čerpanie prostriedkov k 31.12.2007 v programovacom období 2004-2006.....	31
4.4 Analýza dostupnosti programu pre konečných užívateľov SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.....	35
5 Záver	37
Použitá literatúra	39

Úvod

Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky 1. januára 1993 sa medzi priority zahraničnej slovenskej politiky dostal aj vstup do EÚ, čo sa podarilo 1. mája 2004 úspešným ratifikovaním prístupovej zmluvy. Mali sme predovšetkým záujem o fondy EÚ, čo sú vlastne nástroje štrukturálnej politiky, ktoré EÚ využíva na dosiahnutie prioritných cieľov. Zaoberá sa hlavne podporou zaostávajúcich regiónov, pomocou regiónom postihnutých úpadkom priemyslu, podporou hospodárskej a spoločenskej premeny oblastí čeliacim vážnym štrukturálnym ťažkostiam a na podporou rozvoja ľudských zdrojov.

Od roku 1990 bolo Slovensku umožnené využívať predvstupovú pomoc vo forme fondu PHARE, ktorý sa venoval odbornej pomoci. V roku 2000 boli zriadené ďalšie dva investičné predvstupové fondy ISPA, ktorý bol zameraný na životné prostredie a dopravu a SAPARD, ktorý sa zaoberal rozvojom pôdohospodárstva a vidieka. Predvstupové nástroje EÚ boli vlastne prípravou Slovenkej republiky na štrukturálnu politiku EÚ a jej fondy hlavne v rámci prípravy odborných kapacít.

Pre skrátené programovacie obdobie 2004-2006 boli definované 3 prioritné ciele, do ktorých mala smerovať pomoc zo štrukturálnych fondov. Avšak, aby bolo možné čerpať finančné prostriedky z fondov EÚ, bolo potrebné vypracovať základný programový dokument uskutočňovania štrukturálnej a regionálnej politiky, ktorým bol Národný rozvojový plán. Jeho základným strategickým cieľom bolo zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň prevyšujúcu 50 % HDP na obyvateľa (v parite kúpnej sily) v krajinách EÚ. Pre Slovenskú republiku bolo v tomto skrátenom období vyčlenených 1,05 mld. €.

Súčasným programovacím obdobím sú roky 2007-2013, pre ktoré bolo taktiež potrebné vytvoriť programový dokument Národný strategický referenčný rámec, vďaka ktorému je umožnené Slovenskej republike čerpať prostriedky počas celého trvania programovacieho obdobia 2007-2013 vo výške spolu 11,587 mld. €, zčoho pre štrukturálne fondy je vymedzených 7,689 mld. € a na Kohézny fond 3,898 mld. €.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Stav poľnohospodárstva v SR v rokoch 1989-2004

Ako uvádza **Koščo a kol. (2000)** vo vývoji financovania poľnohospodárskych podnikov boli zaznamenané mnohé kvalitatívne a kvantitatívne zmeny. Záviselo to od postavenia poľnohospodárstva ako odvetvia v rámci hospodárskej politiky štátu. Boli vytvorené politické priority čo bolo hospodársky, ekonomicky a finančne zvýraznené a v praxi realizované. Je skutočnosťou, že i keď za vyššiu cenu, ale poľnohospodárstvo malo svoje priority a zaznamenalo pozitívny rozvoj. Priority boli priamo hlavne v tom, že boli garancie štátu tak vo výrobe, ako i v realizácii poľnohospodárskej produkcie. Boli i garancie podporené buď prostredníctvom nástrojov v štátnej, bankovej, poisťovacej politiky, boli istoty v získaní lacných úverových zdrojov, pričom poisťovacia politika pôsobila podporne, utvárala istoty a činila náhrady za vzniknuté škody i keď niekedy škody boli "vymyslené". Jednoducho povedané, plán poľnohospodárskej výroby, ako strategického odvetvia vo výžive ľudstva, bol umocňovaný a podporovaný rôznymi prostriedkami, aby len bol splnený. Išlo o garancie výroby a výživy obyvateľstva z vlastných zdrojov.

Ako uvádza **Plán rozvoja vidieka Slovenskej republiky (2003)**, počas transformačného procesu sa zrýchlil pokles podielu agrárneho sektoru na ukazovateľoch národného hospodárstva. V porovnaní s rokom 1989 sa znížilo zastúpenie pôdohospodárstva na hrubom domácom produkte z 9,3 % na 4,9 %. Hrubá poľnohospodárska produkcia klesla za uvedené obdobie o 44,8 %, z toho rastlinná produkcia o 50,1 % a živočíšna produkcia o 40,0 %. Prekážkou lepšieho využívania výrobného potenciálu odvetvia je najmä zníženie spotreby potravín na jedného obyvateľa SR, ako aj problémy s umiestnením poľnohospodárskych výrobkov na zahraničných trhoch v dôsledku obmedzených možností podpory exportu.

Kuzma (2000) tvrdí, že v roku 1990 pracovalo v poľnohospodárstve SR 12,4 % ekonomicky činného obyvateľstva. Bolo to oproti krajinám s vyspelou ekonomikou 2 až 4 krát viac. Ekonomicky nevyhnutná transformácia po roku 1990 veľmi silne ovplyvnila aj agrárny sektor, ktorý bol dovtedy silne štátom podporovaný a ochraňovaný. Základným predpokladom transformácie bol prechod od priameho zasahovania štátu do činnosti národného hospodárstva, odvetví a podnikov k nepriamemu pôsobeniu prostredníctvom

podnecovania konkurenčného prostredia a vytváraníu podmienok pre rozvoj podnikateľskej činnosti a jej stimulácia. Transformačná zmena sa prejavila nielen na zrušení príkazového systému, ale aj na obmedzení rozsahu subvencovania a snahe znížiť kompetencie štátnej byrokracie. Proces transformácie si vynútil vypracovanie a schválenie koncepcie agrárnej politiky. V roku 1993 bola spracovaná a schválená Koncepcia a zásady pôdohospodárskej politiky.

Polednáková (2005) uvádza, že slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo sa v posledných rokoch stali svedkami a účastníkmi hlbokých zmien. Po prechode na trhové hospodárstvo prešlo toto odvetvie transformačným procesom, ktorý spôsobil zmeny v právnej forme podnikania na pôde, kde sa bývalé štátne majetky a poľnohospodárske družstvá transformovali na akciové spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným. Zároveň ako výsledok uplatnenia reštitučných nárokov vzniklo množstvo súkromných fariem. Slovenské poľnohospodárstvo zaostáva za tým európskym, najmä technickým vybavením a z toho vyplývajúcou nižšou produktivitou práce. Otázka modernizácie strojového vybavenia, zvýšenia produktivity práce sa stáva otázkou budúcnosti poľnohospodárskych podnikov. Slovenské podniky v tomto procese dostali pomocnú ruku z EÚ v podobe spolufinancovania projektov zo štrukturálnych fondov.

Podľa **Baca (2007)**, vývoj slovenského poľnohospodárstva po roku 1989 zaznamenal dve rozhodujúce etapy a to etapa reformného procesu, ktorá vyústila do predvstupového obdobia vstupu do EÚ a druhá rozhodujúca etapa nastala a je charakteristická pre obdobie vstupu SR do EÚ od 1.5.2004. Podľa úspešnosti slovenského poľnohospodárstva je možné definovať a zdôrazniť obdobie 1990-1993, kde sa realizovala fáza reštrikcie, po roku 1994 nastúpila fáza rastu, na to v období rokov 1997 resp. v roku 1998 začala fáza útlmu (stagnácie), ktorá trvala s malými tendenčnými výkyvmi až do roku 2004. V danom roku po vstupe do EÚ sa dosiahol najvyšší výsledok hospodárenia od roku 1990. Rok 2005 bol pre prvovýrobcov rokom vkladov t.j. fázou rozvoja a je charakteristický zásadnou politikou rozvoja vidieka, kedy bol schválený Plán rozvoja vidieka. Rok 2006 bol pre slovenské poľnohospodárstvo rokom priemerným a napriek tomu vykázalo zisk. Bez podporných prostriedkov by bolo agropodnikanie vysoko stratové.

Ako sa uvádza v **Národnom rozvojovom pláne (2003)**, hrubá poľnohospodárska produkcia (HPP) sa v období rokov 1990 – 1998 znížila o 29,1% (v stálych cenách r. 1995). Na tomto poklese sa väčšou mierou podielala hrubá rastlinná produkcia (pokles o 33,2%) ako hrubá živočíšna produkcia (zníženie o 25,9%). Prudký pokles v prvých rokoch transformácie dosiahol najnižší bod v r. 1993. Po tomto roku sa začal mierny, avšak kolísavý rast.

Podľa **Ministerstva pôdohospodárstva (2005)** ekonomický vývoj v rokoch 1998 - 2005 bol značne variabilný. Úroveň základného syntetického ukazovateľa, t. j. výsledku hospodárenia bola ovplyvnená viacerými faktormi. Počas ôsmich sledovaných rokov poľnohospodárstvo dosiahlo zisk v štyroch. V roku 2001 prispelo k tvorbe zisku zmiernenie roztvárania cenových nožníc medzi vývojom cien poľnohospodárskych výrobkov a vstupov do poľnohospodárstva, zvýšenie výroby, najmä rastlinných produktov, rast tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb a ústup hospodárenia vysoko stratových podnikov. Rozhodujúca bola aj podpora z roku 2000 poskytnutá na následky škôd, ktorej pozitívne dopady sa odrazili v roku 2001.

Podľa **Szwarcza (2006 a)**, do roku 2000 boli pre poľnohospodárov dostupnými úverovými zdrojmi predovšetkým eskontné úvery s následným reeskontom Národnou bankou Slovenska za diskontné sadzby. Tieto zdroje prinášali takmer 2 mld Sk zdrojov do poľnohospodárstva ročne. Zrušením reeskontu sa stali zmenky okrajovým nástrojom financovania poľnohospodárstva. Úspešne ich nahradil systém skladiskových záložných listov, ktorý so sebou priniesol mnoho výhod. Postupne sa z neho stal významný a ťažko nahraditeľný systém financovania poľnohospodárstva, cez ktorý sa prefinancováva 1,7-2,5 mld Sk zdrojov ročne.

1.2 Financovanie poľnohospodárstva pred a po vstupe SR do EÚ

Podľa **Serenčéša (2006)** podpora finančných tokov do poľnohospodárstva SR pred vstupom do Európskej únie (EÚ) spočívala:

- v nenávratných prostriedkoch štátneho rozpočtu
- v nenávratných prostriedkoch účelových štátnych fondov (príspevky)

- v návratných prostriedkoch účelových štátnych fondov (pôžičky)
- v zárukách účelových štátnych fondov (pôžičky) a štátneho peňažného ústavu za úvery poskytnuté obchodnými bankami
- podpora cien poľnohospodárskych komodít z prostriedkov Intervenčnej poľnohospodárskej agentúry SR

Po vstupe do EÚ podpora finančných tokov do poľnohospodárskych podnikov v SR sa realizuje v súlade so Spoločnou poľnohospodárskou politikou kombináciou zdrojov z rozpočtu EÚ a štátneho rozpočtu SR formou:

- priamych platieb,
- podpory z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a garančného fondu (PRVaSOP)
- podporou trhu v rámci trhových poriadkov SPP (intervenčné nákupy, exportné dotácie, dotácie na skladovanie atď.)
- národné podpory.

Podľa **Vasilenkovej (2003)** po vstupe Slovenska do Európskej únie bude podpora poľnohospodárstva pozostávať z týchto zložiek:

- Jednotná platba na plochu (ktorá nahradí priame platby Spoločnej poľnohospodárskej politiky)
- Národné podpory
- Dotácie v rámci II. Piliera Spoločnej poľnohospodárskej politiky na podporu rozvoja vidieka
- Dotácie hradené zo štrukturálnych fondov EÚ (na základe projektov)
- Podpora trhu v rámci trhových poriadkov Spoločnej poľnohospodárskej politiky (intervenčné nákupy, exportné dotácie, dotácie na skladovanie a pod.)

Podľa **Lazíkovej (2006)**, na Slovensku je poľnohospodárska výroba koncentrovaná vo veľkovýrobných podnikoch právnických osôb, ktoré majú k dispozícii bohaté prírodné zdroje, ale aj vysoký podiel kvalifikovanej pracovnej sily. Biodiverzita krajiny ponúka široké možnosti pre diverzifikáciu výrobnéj základne, ako aj pre rozvoj mimoprodukčných funkcií poľnohospodárskych podnikov. Pomerne rovnomerné osídlenie krajiny je dobrým základom pre rozvoj vidieka.

Ako uvádza **Juríček (2006)**, v štátoch EÚ dôležitú úlohu má a podľa jej zámerov aj v budúcom období bude mať poľnohospodárstvo. Z tohto dôvodu značná časť rozpočtu je smerovaná práve do tohto odvetvia. Po vstupe do EÚ sa podstatne zvyšujú celkové transfery do poľnohospodárstva. Pokiaľ v roku 2003 boli celkové zdroje do poľnohospodárstva a potravinárstva v objeme 13 528,4 mil. SKK, v roku 2004 to bolo 14 606,7 mil. SKK a v roku 2005 to bolo 20 095 mil. SKK. V období 2003 – 2004 to bolo zvýšenie o 8% a v rokoch 2004 – 2005 to bolo až o 37,6%. Mimoriadne dôležitou úlohou je tieto účelne rozdeliť, aby boli čo najefektívnejšie využité. V porovnaní so štruktúrou v krajinách V-4 nebola u nás rovnaká štruktúra platieb. Nízka podpora živočíšnej výroby sa prejavila na jednej strane nadbytkom výroby zrnín a na druhej strane vysokým medziročným nárastom dovozu živočíšnych komodít.

Bitter – Bittnerová (2005) tvrdia, že na Slovensku začala transformácia podporného systému poľnohospodárskej výroby už v roku 2004, kde jednorázová platba nahradila väčšinu dotácií v rámci podpory poľnohospodárskej politiky.

Ministerstvo poľnohospodárstva sa zameralo na tieto hlavné podporné programy:

- Jednotná platba na pôdu (SAPS), podporu môže obdržať každý poľnohospodár, ktorý obhospodaruje minimálne 1 ha poľnohospodárskej pôdy.
- Podpora plodín na ornej pôde, podporu môže obdržať každý poľnohospodár podľa určených pokynov Ministerstvom poľnohospodárstva.
- Podpora štrukturálnych zmien v poľnohospodárstve a zabezpečení konkurencieschopnosti jeho produkcie na trhu, plodiny na ornej pôde, chmeľ, tabak, dojčiacie kravy, ovce a kozy.
- Vyrovnávací príspevok na znevýhodnené oblasti, minimálna výmera 1 ha poľnohospodárskej pôdy
- Poskytovanie ostatných podpôr v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva. Tu je možnosť dosiahnuť podporu pri zachovaní, starostlivosti, výskumu a vývoja o genofond zvierat a rastlín.

Podľa **Januška (2007)** na základe ukončených prístupových rokovaní medzi EU a SR, v súlade so závermi kodanského summitu konaného v dňoch 12. – 13. decembra 2002, bolo stanovené rozdelenie prostriedkov štrukturálnych fondov určených pre Slovenskú

republiku na skrátené programovacie obdobie 2004 – 2006, ktoré začalo plynúť rokom vstupu Slovenska do EÚ, t. j. 1. 1. 2004. Základným dokumentom, ktorý definoval priority štrukturálnej a regionálnej politiky Slovenskej republiky na obdobie 2004 – 2006, bol Národný rozvojový plán, ktorý spolu s Doplnkom k Národnému rozvojovému plánu predstavoval základný rámec čerpania rozvojovej pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ.

Podľa **Borekovej (2006)** vstup Slovenska do EÚ zasiahol predovšetkým oblast' ekonomických nástrojov a oblast' regulácie trhu s poľnohospodárskymi komoditami. Medzi najvýznamnejšie zmeny v poľnohospodárstve, ktoré priniesol vstup Slovenska do EÚ a ktoré ovplyvnili, resp. ovplyvnia v budúcom období, štruktúru výroby a výkonnosť poľnohospodárstva patria:

- zmena v systéme podpôr subjektov podnikajúcich v poľnohospodárstve,
- regulácia vnútorného trhu s obilninami a regulácia obchodu s tretími krajinami,
- spoločná organizácia trhu v sektore cukru,
- uplatnenie princípov jednotného trhu s komoditami
- Spoločná organizácia trhu (SOT).

Agrosektor na Slovensku je od vstupu do EÚ podporovaný z prostriedkov EÚ a z národných zdrojov. Významným finančným prínosom pre agropodnikateľov je jednotná platba na plochu (SAPS), a podpora plodín na ornej pôde (POP) pre ktorú bola vyčlenená výmera vo výške 1003 453 ha ornej pôdy, s obmedzením poskytovania podpory na vybrané plodiny a to obilniny, olejninu, strukoviny a ľan..

1.3 Štrukturálne fondy v skrátenom programovacom období 2004-2006

Podľa **Figel'a – Adamiša (2003)**, štrukturálne fondy majú pre Slovensko prínosy aj riziká. Prínosy:

- zvýšenie finančných prostriedkov do poľnohospodárstva z fondov EÚ v maximálnej výške 981 mil. €
- zlepšenie dôchodkovej situácie zamestnancov poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov
- zvýšenie kvality poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov
- reštrukturalizácia potravinárskej a poľnohospodárskej výroby
- zrušenie dovozných ciel pri predaji slovenských výrobkov na trhy EÚ

- rozšírenie vnútorného trhu pre distribúciu potravinárskych a poľnohospodárskych výrobkov

Riziká:

- vyplácanie nižšej úrovne priamych platieb oproti iným krajinám EÚ počas prechodného obdobia
- zvýšenie cien poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov
- stanovení kvót na vybrané poľnohospodárske výrobky
- schopnosť pripraviť projekty zamerané na rozvoj vidieka
- vysoké náklady v predvstupovom období na splnenie podmienok vstupu
- bankroty dlhodobo stratových fariem, ktoré sa nedokážu prispôbiť tvrdým konkurenčným podmienkam
- zvýšenie konkurencie dovážaných potravinárskych výrobkov z EÚ

Podľa **Centra pre podporu miestneho aktivizmu (2004)** Štrukturálne fondy a Kohézny fond sú nástrojmi štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ. Keďže ide o verejné fondy, musia inštitúcie zodpovedné za ich správu dbať na to, aby boli využívané v súlade s vopred stanovenými pravidlami a na stanovený účel. Pravidlá na využívanie týchto fondov určujú osobitné nariadenia Rady EÚ a sú záväzné na celé sedemročné rozpočtové obdobie EÚ. Zároveň sa priebežne prehodnocujú a s dostatečným časovým predstihom sa pripravujú pravidlá smerovania štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na ďalšie plánovacie obdobie.

Ako uvádza **Schwarcz (2006 b)**, napriek tomu, že všetky štyri štrukturálne fondy pôsobia spoločne, každý má svoje špecifické tematické oblasti. Štrukturálne fondy nefinancujú individuálne projekty, ale viacročné programy regionálneho rozvoja, ktoré spoločne pripravujú regióny, členské štáty a Európska komisia. Programy sú pripravené podľa spoločných východísk navrhnutých Európskou komisiou pre EÚ ako celok.

Ako uvádza **Liptáková (2008)** prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ sa v plánovacom období rokov 2000-2006 realizovala regionálna politika formou niekoľkých zdrojov, ktoré zabezpečovali realizáciu investičných a rozvojových projektov. Jedná sa hlavne o tieto fondy:

- **ERDF** – Európsky fond regionálneho rozvoja (European Regional Development Fund)

- **ESF** – Európsky sociálny fond (European Social Fund)
- **EAGGF** – Európsky poľnohospodársky a garančný fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)
- **FIFG** – Finančný nástroj pre riadenie rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance)
- **CF** – Kohézny fond (Cohesion Fund)

Podľa **Polednákovvej (2005)** hlavným cieľom Slovenskej republiky v poľnohospodárskom sektore je zvýšiť výkonnosť výroby s dôrazom na ochranu životného prostredia a starostlivosť o zvieratá, zlepšiť spracovateľskú štruktúru poľnohospodárskych výrobkov a zabezpečiť potravinovú kvalitu. Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond (EAGGF) je jedným z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky Európskej únie v oblasti prispôsobovania sa poľnohospodárstvu na dlhodobé štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve, rozvoj poľnohospodárskej infraštruktúry, obnovy a rozvoji vidieka., ktorý má pomôcť naplniť uvedený cieľ. Je rozdelený do dvoch sekcií:

- garančná sekcia financuje opatrenia cenovej podpory a exportných dotácií, aby sa zabezpečili výrobcami stabilné ceny. Podporuje aj rozvoj vidieka v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky vo všetkých častiach Európskej únie.
- usmerňovacia sekcia poskytuje dotácie pre racionalizačné schémy, modernizácie a štrukturálne zlepšenia farmárstva.

Ako uvádza **Ministerstvo kultúry (2005)** žiadateľmi o príspevok zo Štrukturálnych fondov sú subjekty presne vymedzené pri každom konkrétnom opatrení; môžu nimi byť napr. samosprávne kraje, obce a mestá, združenia miest a obcí, štátna správa, podnikateľské subjekty a ich združenia, neziskové organizácie a združenia nevytvárajúce vedľajší čistý príjem, zamestnávateľia, samostatne zárobkovo činné osoby, mimovládne organizácie, určené ministerstvom a organizácie nimi priamo riadené, atď. Pri každom konkrétnom opatrení je tiež určené, kam sa budú predkladať projekty; môže to byť napr. ministerstvo, agentúra, regionálne pracoviská, atď. Miera kofinancovania je určená podľa konkrétneho Cieľa (50 – 80%).

Podľa **Januška (2008)** Európsky poľnohospodársky a garančný fond financoval spoločnú poľnohospodársku politiku EU. Jeho účelom bolo poskytnúť trhovú podporu a podporovať štrukturálne reformy v poľnohospodárstve. Bol rozdelený do dvoch sekcií, t. j. garančnej sekcie, ktorá financovala opatrenia cenovej podpory a exportných dotácií, tak aby sa zabezpečili výrobcom stabilné ceny a vyrovnávacej (poradenskej, orientačnej) sekcie, ktorá poskytovala dotácie na racionalizačné schémy, modernizácie a štrukturálne zlepšenia farmárstva. Fond zároveň podporoval adaptáciu poľnohospodárskych štruktúr na dlhodobé štrukturálne zmeny, rozvoj poľnohospodárskej infraštruktúry, obnovu vidieka, vidieckeho dedičstva a lesov. V rokoch 2004 – 2006 sa na Slovensku EAGGF v rámci *Cieľa 1* podieľal na financovaní opatrení v Sektorovom operačnom programe Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

Ako uvádza **Centrum pre podporu miestneho aktivizmu (2004)**, existuje niekoľko dobrých dôvodov, prečo by sa verejnosť mala aktívne zaujímať, akým spôsobom sa využívajú a budú využívať štrukturálne fondy a Kohézny fond. Sú to predovšetkým verejné prostriedky, získané z daní občanov EÚ, o ktorých rozhodujú verejné inštitúcie. Štrukturálne fondy a Kohézny fond spoločne tvoria až tretinu celého rozpočtu EÚ, čo je po poľnohospodárstve druhá najväčšia položka v rozpočte únie. Základným poslaním fondov je podporovať ekonomický rozvoj a sociálnu súdržnosť v zaostávajúcich regiónoch a ochranu životného prostredia. Sú teda zároveň príležitosťou aj rizikom: ak sa použijú vhodne, môžu sa stať kľúčovým impulzom vyrovnávania regionálnych rozdielov, zmysluplného rozvíjania spoločenského aj prírodného potenciálu jednotlivých území a ich efektívneho využívania, ale aj zvyšovania kvality života spoločnosti ako celku. Na druhej strane ich netransparentné a nevhodné použitie môže dnešné problémy ešte väčšmi prehĺbiť. Konkrétny spôsob a účel použitia štrukturálnych fondov v praxi určujú programové dokumenty. Ak má verejnosť sledovať a kontrolovať využívanie fondov EÚ a ak má na ňom participovať, nevyhnutne musí mať možnosť aktívne sa zapájať aj do prípravy týchto dokumentov.

Ako uvádza portál **transparentnefondy.sk (2003)** prostriedky zo štrukturálnych fondov môžu členské štáty čerpať na základe programových dokumentov. Programové dokumenty predložené vládami členských krajín musia odrážať základné priority štrukturálnej pomoci, ktoré stanovuje Európska komisia vo forme cieľov. Na programové obdobie 2000 – 2006 boli stanovené nasledovné ciele štrukturálnej politiky EÚ:

Cieľ 1 – pomoc zaostávajúcim regiónom, ktorých HDP na obyvateľa je nižšie ako 75% priemeru EÚ (pod Cieľ 1 spadajú s výnimkou Bratislavského kraja všetky regióny Slovenskej republiky)

Cieľ 2 – podpora ekonomického a sociálneho rozvoja regiónov, ktoré čelia štrukturálnym problémom (pod Cieľ 2 spadá Bratislavský kraj)

Cieľ 3 – rozvoj systémov vzdelávania a podpora zamestnanosti.

Celkovo bolo pre Slovenskú republiku na programovacie obdobie 2004 – 2006 alokovaných 1 123,15 milióna €. Z toho 1041 milióna € bolo alokovaných pre programy spadajúce pod Cieľ 1. Zvyšných 82,11 milióna € bolo učených na programy spadajúce pod Cieľ 2 a Cieľ 3.

Podľa **Sedláka (2003)** najcitlivejšou otázkou pri financovaní poľnohospodárstva sa stali priame platby pre poľnohospodárov. Slovenskí poľnohospodári môžu na rok 2004 rátať s 25-percentnými priamymi platbami z úrovne priamych platieb v únii, v roku 2005 s 30-percentnými a v roku 2006 s 35-percentnými platbami. Kodaň znamenala pokrok, lebo samit rozhodol, že priame platby možno každoročne zvýšiť o 30 percent, teda na úroveň 55 percent v roku 2004, na 60 percent v roku 2005 a na 65 percent v roku 2006. Do roku 2006 sa dopĺňajúce platby môžu sčasti (až do 40 percent úrovne únie) spolufinancovať z fondov, určených v nových členských štátoch na rozvoj vidieka.

1.4 Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Podľa **Ministerstva pôdohospodárstva (2007)** v programovacom období 2004-2006 bola podpora v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka realizovaná prostredníctvom Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Pre čerpanie podpory z programu bolo oprávneným územím podpory územie siedmych samosprávnych krajov Slovenska, okrem Bratislavského samosprávneho kraja. SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka bol spolufinancovaný z EAGGF (Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond) a FIG (Finančný nástroj pre usmernenie rybolovu). Pre program bolo na obdobie 2004 - 2006 vyčlenených z EAGGF 181 158 922 EUR v bežných cenách a z FIG 1 829 065 EUR v bežných cenách. Priority operačného programu boli zamerané na podporu produktívneho poľnohospodárstva a dosiahnutie

trvalo udržateľného rozvoja vidieka. Riadiacim orgánom SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka bolo Ministerstvo pôdohospodárstva SR.

Podľa **Pôdohospodárskej platobnej agentúry (2004)** hlavnou úlohou Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Slovenskej republiky pre roky 2004 - 2006 je zlepšenie multifunkčného poľnohospodárstva a podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka. Zemepisne sa vzťahuje na oblasti spadajúce pod Cieľ 1, t.j. Západné Slovensko (Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj), Stredné Slovensko (Žilinský kraj, Banskobystrický kraj) a Východné Slovensko (Prešovský kraj, Košický kraj).

Opatrenia SOP PRV:

- 1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov
- 1.2 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov
- 2.1 Trvalo udržateľné lesné hospodárstvo a rozvoj lesníctva
- 2.2 Rybné hospodárstvo
- 2.3 Podpora prispôsobovania a rozvoja vidieckych oblastí
- 2.4 Vzdelávanie
- 2.5 Technická pomoc

Sedlák (2003) uvádza, že od roku 2007 môžu nové členské štáty zvýšiť priame platby až o 30 percent nad aplikovanú stanovenú hladinu v relevantnom roku, ale výlučne z národných zdrojov. Celková priama podpora poľnohospodárov, zahŕňajúca bruselské i národné platby, by však v nijakom prípade nemala prekročiť úroveň priamych platieb v únii. Rozhodujúca časť priamych platieb v rokoch 2004 až 2006 bude smerovať na plodiny rastlinnej výroby na ornej pôde a menšia časť na živočíšne výrobky. Už pri 25-percentných priamych platbách by mali poľnohospodári dostávať vyššie podpory ako v súčasnosti. Nové členské krajiny budú môcť udeliť priame platby počas časovo ohraničeného obdobia vo forme tzv. oblastnej platby, prerátanej na celú výmeru využívanej poľnohospodárskej pôdy. Priemerná plošná platba by sa vyrátala pre každú krajinu na základe celkovej sumy priamej pomoci a využívanej poľnohospodárskej pôdy. Nárok na ňu budú mať poľnohospodári riadne obrábajúci všetky typy pôd. Zjednodušená schéma bude dostupná tri roky a dva razy ju bude možné predĺžiť o rok.

Chrastinová a kol. (2007) tvrdí, že v rámci podpornej politiky poľnohospodárstva SR bolo za obdobie rokov 2004 – 2006 vyplatené spolu 58,8 mld. Sk. Najvyšší podiel (75

%) na celkovej podpore tvorili priame platby (34 %), podpory na rozvoj vidieka (27 %) a podpory na organizáciu trhu (14 %). V rámci ostatnej podpory bolo vyplatených 25 % prostriedkov (SAPARD, štátna pomoc, všeobecné služby, daňové úľavy, PHARE). Podstatnú časť podpôr do poľnohospodárstva SR tvorili priame platby (jednotná platba na plochu-SAPS, doplnkové národné priame platby, plodiny na ornej pôde - POP, a v roku 2006 osobitná platba na cukor). Aj keď sa tieto podpory poskytovali celoplošne smerovali v rozhodujúcej miere do produkčnejších oblastí, čiže do podnikov hospodáriacich v lepších prírodných podmienkach. Od roku 2004 do roku 2006 sa každoročne prehlboval rozdiel medzi potenciálnou možnosťou a skutočným navýšením priamych platieb domácimi zdrojmi (v roku 2004 -1,9 %, 2005 -6 % a v roku 2006 -11 %).

Podľa **Ministerstva pôdohospodárstva (2004)** cieľom operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka je podpora produktívneho poľnohospodárstva a trvalo udržateľného rozvoja vidieka. O investície do svojich podnikov môžu žiadať subjekty podnikajúce v poľnohospodárskej výrobe či podniky podnikateľských služieb. Opatrenie na zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov je určené pre fyzické a právnické osoby, ktoré tieto produkty spracúvajú. Súkromní vlastníci lesov, nájomcovia lesov, obce a ich združenia majú možnosť žiadať o verejnoprospešné investície (obnova lesov a lesných ciest a podobne). Rovnako môžu spolu s podnikmi na spracovanie dreva žiadať o investície na zlepšenie pestovania lesa, ťažby a spracovania dreva. V rámci tohto programu sú vyčlenené aj prostriedky na vzdelávanie v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva. Toto opatrenie môžu využiť súkromné aj verejné vzdelávacie inštitúcie, ale aj podnikateľské subjekty. Prostredníctvom Finančného nástroja na riadenie rybolovu sú hradené opatrenia zamerané na podporu spracovania rýb a na akvakultúru. Tie sú určené pre podnikateľov v oblasti spracovania rýb.

Ako uvádza **Buchta (2008)** v rokoch 2004 - 2006 sa v rámci podpornej politiky vyplatilo 37 miliárd korún (bez štátnej pomoci, trhových opatrení a dotácií na cukor). Viac ako dve tretiny tvorili priame podpory a necelú jednu tretinu projektové podpory financované zo Sapardu, Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a Plánu rozvoja vidieka. Zatiaľ čo projektové (investičné) podpory sa koncentrovali predovšetkým do produkčných oblastí západného a južného Slovenska, priame podpory sa, naopak, koncentrovali do menej produkčných oblastí severného a východného Slovenska. Vyrovnávacie príspevky znevýhodneným oblastiam a oblastiam s

environmentálnymi obmedzeniami tvorili v sledovaných rokoch jednu tretinu z celkového objemu všetkých priamych podpôr. V severných oblastiach činili dokonca viac ako polovicu, v produkčných západných a južných oblastiach zhruba jednu pätinu. Objem všetkých podporných prostriedkov (vrátane projektových podpôr) v prepočte na hektár využívanej pôdy bol výrazne vyšší v menej produkčných severných a východných oblastiach. Severné a východné oblasti sa tak z hľadiska celkovej podpornej politiky dostávajú do pozície majoritných príjemcov verejných zdrojov. V analyzovanom období 2004 - 2006 vo všetkých okresoch prevyšovali priame podpory nad investičnými dotáciami, čiže tieto platby jednoznačne dominovali v štruktúre podpornej politiky.

2 Cieľ práce

Cieľom bakalárskej práce bolo zhodnotiť vplyv čerpania štrukturálnych fondov EÚ na rozvoj poľnohospodárskych subjektov v SR v rokoch 2004-2006 a objasniť problematiku čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a taktiež poskytnúť ucelené informácie o možnostiach čerpania prostriedkov z fondov EÚ.

Pre dosiahnutie hlavného cieľa bolo potrebné zhrnúť a definovať parciálne ciele:

- charakterizovať skrátené programovacie obdobie 2004-2006
- charakterizovať Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, jeho priority a opatrenia
- zhodnotiť čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov v programovacom období 2004-2006 v poľnohospodárstve
- porovnať programovacie obdobia 2004-2006 a 2007-2013 pre poľnohospodárstvo

3 Metodika práce

Metodický postup práce vychádzal zo stanovených cieľov bakalárskej práce a rešpektuje všeobecne platné zásady pri jej spracovaní. Pri postupnom spracovaní bakalárskej práce bol použitý nasledovný postup:

- Charakteristika objektu skúmania - objektom skúmania bakalárskej práce sú štrukturálne fondy a vplyv ich čerpania na poľnohospodárske subjekty.
- Získavanie podkladov a materiálov o danej problematike - základným predpokladom spracovania bakalárskej práce bolo získanie podkladov a materiálov zameraných na danú problematiku.
- Preštudovanie získaných materiálov
- Spôsob získavania údajov a ich zdroje - na spracovanie bakalárskej práce bolo potrebné získať podklady a materiály z rôznych zdrojov. Pri písaní práce boli použité odborné publikácie, odborné časopisy, internetové stránky a iné zdroje od domácich a zahraničných autorov, ktoré poslúžili k pochopeniu problematiky čerpania štrukturálnych fondov.
- Spracovanie poznatkov - získané údaje zo zdrojov boli spracované v bakalárskej práci s cieľom pochopenia čerpania štrukturálnych fondov.

Pri písaní bakalárskej práce som využila nasledovné metódy:

- Analýza – bolo potrebné analyzovať získané údaje vo výsledkoch práce
- Syntéza – spojenie údajov z literárnych zdrojov v prehľade riešenej problematiky
- Komparácia – porovnanie údajov vo výsledkoch práce v rámci krajov a opatrení

4 Výsledky práce

4.1 Štrukturálne fondy pre obdobie 2004-2006

Pomoc na rozvoj regiónov sa realizuje v EÚ prostredníctvom štrukturálnych fondov. Veľká časť (až 94 %) štrukturálnych fondov je zameraná na tri prioritné ciele:

Cieľ 1 : Pomoc zaostávajúcim regiónom (cca 70 % fondov). Vzťahuje sa na regióny na úrovni NUTS II (územné štatistické jednotky používané v EÚ), v ktorých HDP na obyvateľa, meraný paritou kúpnej sily za posledné tri roky, je menší ako 75% priemeru EÚ.

Zdroje pre cieľ 1 – Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond. V prípade Slovenska sú oprávnené čerpať pomoc zo štrukturálnych fondov v rámci Cieľa 1 všetky regióny okrem Bratislavského kraja. V Bratislavskom kraji je možné čerpať pomoc iba v rámci Cieľa 2 a Cieľa 3.

Cieľ 2: Podpora ekonomickej a sociálnej konverzie v oblastiach so štrukturálnymi problémami (cca 18 % fondov). Podpora ekonomickej a sociálnej konverzie v priemyselných, vidieckych, mestských oblastiach a v oblastiach závislých od rybolovu, ktoré majú štrukturálne problémy.

Zdroje pre cieľ 2 – Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond.

Cieľ 3: Modernizácia vzdelávania a podpora zamestnanosti (cca 12 % fondov). Modernizovanie systémov vzdelávania a podpora zamestnanosti. Nástroje podporované v rámci Cieľa 3 sú určené celej Európskej únii okrem tých regiónov, na ktoré sa vzťahuje Cieľ 1 v rámci vyrovnávacích programov.

Zdroje pre cieľ 3 – Európsky sociálny fond.

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) - financuje infraštruktúru, investície do tvorby pracovných príležitostí, miestne rozvojové projekty a pomoc malým a stredným podnikateľom.

V rokoch 2004 - 2006 sa ERDF v SR podieľal v rámci:
- Cieľa 1 na financovaní opatrení Operačného programu Základná infraštruktúra a na financovaní opatrení v Sektorovom operačnom programe Priemysel a služby
- na financovaní opatrení Cieľa 2

Európsky sociálny fond (ESF)- ESF Slovensko

ESF bol zriadený s cieľom zlepšiť pracovné príležitosti na vnútornom trhu členských krajín a tým prispieť k zvýšeniu ich životnej úrovne. Jeho zámerom je rozširovať možnosti zamestnania a zvyšovať geografickú a profesijnú mobilitu pracovníkov v EÚ a uľahčovať ich adaptáciu na priemyselné zmeny a zmeny vo výrobných systémoch najmä odborným vzdelávaním a rekvalifikáciou.

V rokoch 2004–2006 sa ESF v SR v rámci Cieľa 1 podieľal na financovaní opatrení Sektorového operačného programu Ľudské zdroje a opatrení v rámci Cieľa 3.

Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond (EAGGF)

finančne podporuje rozvoj vidieka a poskytuje pomoc farmárom najmä v zaostávajúcich regiónoch. “Garančná” sekcia tohto fondu podporuje aj rozvoj vidieka v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky vo všetkých častiach Európskej únie.

V rokoch 2004 - 2006 sa na Slovensku EAGGF spolu s FIFG v rámci Cieľa 1 podieľal na financovaní opatrení v Sektorovom operačnom programe Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

4.2 Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka 2004 – 2006

Predstavuje rozpracovanie jednej z prioritných osí Národného rozvojového plánu Slovenskej republiky na obdobie rokov 2004-2006. V súlade s Národným rozvojovým plánom SR sa zemepisne vzťahuje na oblasti spadajúce pod Cieľ 1 (územie SR okrem Bratislavského kraja).

Stratégia SOP je orientovaná na:

- rozvoj konkurencieschopnej a environmentálne šetrnej poľnohospodárskej a lesníckej výroby,
- zvýšenie úrovne kvality spracovania, pridanej hodnoty, marketingu a rozvoja produktov poľnohospodárskej výroby,
- vytváranie podmienok pre stabilizáciu osídlenia vidieckeho priestoru, t.j. zabezpečenie primeranej životnej úrovne a zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva, dostatok pracovných príležitostí a primeraných príjmov prostredníctvom hospodárskych činností v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárskeho priemyslu, tradičných remesiel,

služieb a cestovného ruchu, vytvárania vhodnej sociálnej klímy, ochrany a tvorby zdravého životného prostredia.

- udržanie prírodného potenciálu krajiny.
- stabilizácia vlastníckych štruktúr v poľnohospodárstve a lesníctve a rozvoj trhu s pôdou.

Dôvodom je extrémna rozdrobenosť pozemkov na Slovensku.

V zmysle nariadenia Rady č.1260/1999, ktoré stanovuje všeobecné podmienky štrukturálnych fondov, stratégia rešpektuje základné princípy celkovej politiky EÚ:

- udržateľný rozvoj - zachovanie a obnova prírodného bohatstva, kultúrneho rázu a ekologickém stability krajiny a zvýšenie environmentálneho povedomia občanov a ich zapojovanie sa do rozhodovacieho procesu,
- rovnaké príležitosti - rovnaké príležitosti pre mužov a ženy sú rešpektované v jednotlivých opatreniach,
- dlhodobý účinok - posúdenie efektívnosti vynaložených prostriedkov v rámci dlhšieho obdobia,
- partnerstvo - princíp uplatňovaný pri tvorbe a implementácii SOP,
- internacionalizácia - podpora vstupu zahraničných investorov,
- informačná spoločnosť - podpora prepojenia a informovanosti v jednotlivých smeroch.

Celkový cieľ SOP: zlepšenie multifunkčného poľnohospodárstva a trvalo udržateľného rozvoja vidieka, pričom **špecifickými cieľmi SOP** sú:

1. zvýšiť efektívnosť poľnohospodárskej produkcie pri dodržaní ochrany životného prostredia a životných podmienok zvierat, zlepšiť spracovateľskú štruktúru poľnohospodárskych a rybích výrobkov, zabezpečiť kvalitu potravín;
2. zlepšiť kvalitu života vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom rastu životnej úrovne, vytvárať primerané sociálne prostredie a rozvíjať činnosti vidieka;
3. zlepšiť súčasnú situáciu v oblasti rozdrobenosti pozemkov;
4. zvýšiť absorpčnú kapacitu cez odborné vzdelávanie.

4.2.1 Priority a opatrenia SOP PRV

Priorita 1 – Podpora produktívneho poľnohospodárstva

Opatrenie 1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov

Hlavný cieľ:

Zvýšiť produktivitu práce a konkurencieschopnosť podnikov pri zachovaní ochrany životného prostredia.

Špecifické ciele:

- znížiť výrobné náklady a zlepšiť pracovné podmienky v poľnohospodárskych podnikoch
- zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskej výroby,
- zaviesť nové technológie šetrnejšie k životnému prostrediu,
- zvýšiť úroveň hygienických podmienok a životných podmienok zvierat.

Opatrenie 1.2 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov

Hlavný cieľ:

Zvýšiť konkurencieschopnosť a kvalitu výrobkov vrátane ekologických výrobkov pri znižovaní negatívnych dopadov na životné prostredie.

Špecifické ciele:

- znížiť výrobné náklady a zlepšiť pracovné podmienky,
- zvýšiť kvalitu výrobkov,
- zaviesť nové technológie šetrnejšie k životnému prostrediu,
- zvýšiť úroveň hygienických podmienok a životných podmienok zvierat,
- znížiť negatívne dopady na životné prostredie.

Priorita 2 – Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka

Opatrenie 2.1 Udržateľné hospodárenie v lesoch a rozvoj lesníctva

Podopatrenie 2.1.1 Investície na zlepšenie a racionalizáciu pestovania a ochrany lesa, ťažby, prvotného spracovania a predaja surového dreva a ostatnej lesnej produkcie (investície prinášajúce čistý zisk)

Hlavný cieľ:

Inováciou lesnej techniky(stroje a zariadenia) zracionalizovať vybrané lesnícke činnosti a zvýšiť konkurencieschopnosť lesného hospodárstva.

Podopatrenie 2.1.2 Verejnoprospešné investície (investície neprinášajúce zisk)**Hlavný cieľ:**

Posilnenie verejnoprospešných funkcií lesov, zachovanie a zlepšenie ekologickej stability lesov, zvýšenie ich ekonomickej, ekologickej a sociálnej hodnoty a obnovenie produkčného potenciálu lesov.

Opatrenie 2.2 Rybné hospodárstvo (spolufinancované cez FIFG)**Podopatrenie 2.2.1** Spracovanie rýb a propagácia výrobkov z rýb**Hlavný cieľ:**

Zvýšiť konkurencieschopnosť a kvalitu výrobkov pri znižovaní negatívnych dopadov na životné prostredie

Podopatrenie 2.2.2 Akvakultúra**Hlavný cieľ:**

Zvýšiť konkurencieschopnosť rybochovných zariadení a kvalitu trhovej produkcie rýb pri dodržaní ochrany životného prostredia.

Opatrenie 2.3 Podpora prispôsobovania a rozvoja vidieckych oblastí**Podopatrenie 2.3.1** Pozemkové úpravy**Hlavný cieľ:**

Vypracovať a realizovať projekty pozemkových úprav pre nové priestorové a funkčné usporiadanie územia.

Podopatrenie 2.3.2 Diverzifikácia poľnohospodárskych činností**Hlavný cieľ:**

Zlepšiť ekonomické príležitosti a sociálne podmienky vidieckeho obyvateľstva, a tým zabezpečiť ich stabilizáciu vo vidieckom priestore.

Opatrenie 2.4 Vzdelávanie**Hlavný cieľ:**

Zvýšiť úroveň odborného vzdelávania a poskytnúť subjektom pôsobiacim v pôdohospodárstve a lesníctve potrebné znalosti.

Opatrenie 2.5 Technická pomoc

Hlavný cieľ:

Zabezpečiť riadenie, vykonávanie, monitorovanie a hodnotenie programu.

Tab. 1: Finančný plán pre roky 2004-2006

Rok	Celkové verejné výdavky	EAGGF + FIFG spolu	Verejné výdavky			Súkromné výdavky
			EAGGF	FIFG	ŠR SR	
2004	59 776 790	42 772 668	42 345 016	427 652	17 004 122	49 098 923
2005	85 393 643	61 087 288	60 476 697	610 591	24 306 355	70 299 534
2006	110 821 794	79 128 031	78 337 209	790 822	31 693 763	94 122 231
2004-2006	255 992 227	182 987 987	181 158 922	1 829 065	73 004 240	213 520 688

Zdroj: SOP PRV

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených nákladov pre opatrenie 1.1 je:

- * 50 % (z toho 35 % EAGGF, 15 % SR), 50 % súkromné zdroje,
- * 55 % pre mladých farmárov (35 % EAGGF, 20 % SR), 45 % súkromné zdroje,
- * 60 % v znevýhodnených oblastiach (35 % EAGGF, 25 % SR), 40 % súkromné zdroje,
- * 65 % v znevýhodnených oblastiach pre mladých farmárov (35 % EAGGF, 30 % SR), 35 % súkromné zdroje

4.3 Výsledky čerpania finančných prostriedkov pre programovacie obdobie 2004-2006

4.3.1 Čerpanie prostriedkov do ukončenia programovacieho obdobia 2004-2006

Z hľadiska čerpania prostriedkov najväčšiu absorpciu finančných prostriedkov k 31. decembru 2006 vykazovalo opatrenie 1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov a opatrenie 1.2 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov. K 31. decembru 2006 bolo nakontrahovaných až 96 % z celkových finančných limitov (1450 schválených projektov) na roky 2004 – 2006 v celkovej hodnote 246, 643 mil. €. Prijatých

bolo 3044 projektov v celkovej hodnote 497,084 mil. € verejných zdrojov, čo predstavovalo 194 % z celkových finančných limitov za celé programovacie obdobie 2004 – 2006. Najviac projektov bolo prijatých v Nitrianskom, Banskobystrickom a Trnavskom kraji.

V rámci opatrenia 1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov bolo k 31. 12. 2006 schválených 907 projektov v celkovej výške verejných zdrojov 119,688 mil. €. Celkovo bolo prijatých 1915 projektov s celkovou výškou požadovaných prostriedkov 272,690 mil. €, čo predstavovalo 222 % z celkového limitu na roky 2004 – 2006. Najviac projektov bolo schválených v Nitrianskom kraji (255).

Čo sa týka opatrenia 1.2 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov, k 31. decembru 2006 bolo schválených 166 projektov v celkovej výške verejných zdrojov 60,864 mil. €. Najviac projektov bolo predložených na zlepšenie a racionalizáciu výrobných postupov. Celkovo bolo prijatých 367 projektov s celkovou výškou požadovaných prostriedkov 131,261 mil. €, čo predstavovalo 211 % z celkového limitu na roky 2004 – 2006. Najviac projektov bolo takisto schválených v Nitrianskom kraji. V rámci podopatrenia 2.1.1 (ziskové investície) bolo k 31. 12. 2006 schválených 47 projektov, z ktorých prevažná väčšina (43) bola zameraná na obstaranie mechanizácie, strojov, zariadení a technológií. Ženami bolo podaných 6 projektov. Najviac projektov bolo schválených v Žilinskom kraji (15), čo v súvislosti s geografickou alokáciou nepredstavovalo žiadnu zmenu oproti dátumu 31. 12. 2005.

V rámci podopatrenia 2.1.2 Verejnoprospešné investície (neziskové investície) bolo celkovo podaných 76 projektov. Najviac projektov bolo schválených v Prešovskom kraji (32) a podľa typu znevýhodnenej oblasti v horských oblastiach (67 projektov). V zmysle rozdelenia podľa právnej formy predkladateľa, najviac projektov bolo predložených spoločnosťami vlastníkov (37).

V rámci podopatrenia 2.2.1 Spracovanie rýb a propagácia rybích výrobkov, ktoré je financované z fondu FIFG, bolo k dátumu 31. 12. 2006 schválených 7 projektov, čo predstavuje nárast o jeden schválený projekt oproti údaju z Výročnej správy k 31. 12. 2005.

V rámci podopatrenia 2.2.2 Akvakultúra nebola žiadna zmena v počte schválených projektov oproti dátumu 31. 12. 2005 (14 projektov). Najviac projektov bolo podaných spoločnosťami s ručením obmedzením (8).

V podopatrení 2.3.1 Pozemkové úpravy bolo k 31. decembru 2006 schválených 223 projektov v celkovej výške verejných zdrojov 26,625 mil. €.

V rámci podopatrenia 2.3.2 Diverzifikácia poľnohospodárskych činností bolo k 31. 12. 2006 schválených 91 projektov v celkovom objeme finančných prostriedkov z verejných zdrojov 20, 279 mil. €. Vyradených bolo 24 projektov. Najviac projektov bolo zameraných na agroturistiku. Čo sa týka geografickej alokácie, najviac projektov bolo podaných v Žilinskom kraji, avšak rozdiely v počte podaných žiadostí v porovnaní s ostatnými kraji nie sú markantné ako v iných opatreniach.

V rámci opatrenia 2.4. Vzdelávanie bolo schválených 62 projektov v celkovej výške verejných zdrojov 1,651 mil. €. Najviac projektov bolo podaných v Banskobystrickom kraj (25).

Na Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka sú projekty v rámci opatrenia 2.5 Technická pomoc prijímané priebežne. Do 31. 12. 2006 bolo prijatých 21 projektov v celkovej výške požadovaného príspevku 5, 165 mil. €. Z nich bolo 18 projektov schválených vo výške 5,137 mil. € a 2 projekty boli vyradené.

V percentuálnom vyjadrení bolo k 31. 12. 2006 najviac prijatých projektov v rámci opatrenia 1.1 Investície do poľnohospodárskych projektov (62 %), v rámci opatrení 1.2 Zlepšenie spracovania poľnohospodárskych projektov a opatrenia 2.3 Podpora vidieckych oblastí tvoril podiel prijatých projektov na celkovom počte prijatých projektov 12 %, v rámci opatrenia 2.1. Lesné hospodárstvo podiel predstavoval 8 % a u opatrenia 2.4 Vzdelávanie 4 %.

V rámci zvyšných dvoch opatrení, a to opatrenia 2.2 Rybné hospodárstvo a opatrenia 2.5 Technická pomoc predstavoval podiel prijatých projektov na celkovom počte prijatých projektov 1 %. Z celkového počtu prijatých žiadostí bolo schválených 53 %, kde bola zároveň podpísaná zmluva so žiadateľom a vyradených 39 % projektov. K predmetnému dátumu bolo v štádiu spracovávania 8 % projektov z celkového množstva prijatých projektov (Program rozvoja vidieka 2007-2013).

4.3.2 Čerpanie prostriedkov k 31.12.2007 v programovacom období 2004-2006

Tab. 2: Finančný pokrok v implementácii SOP PRV k 31. 12. 2007

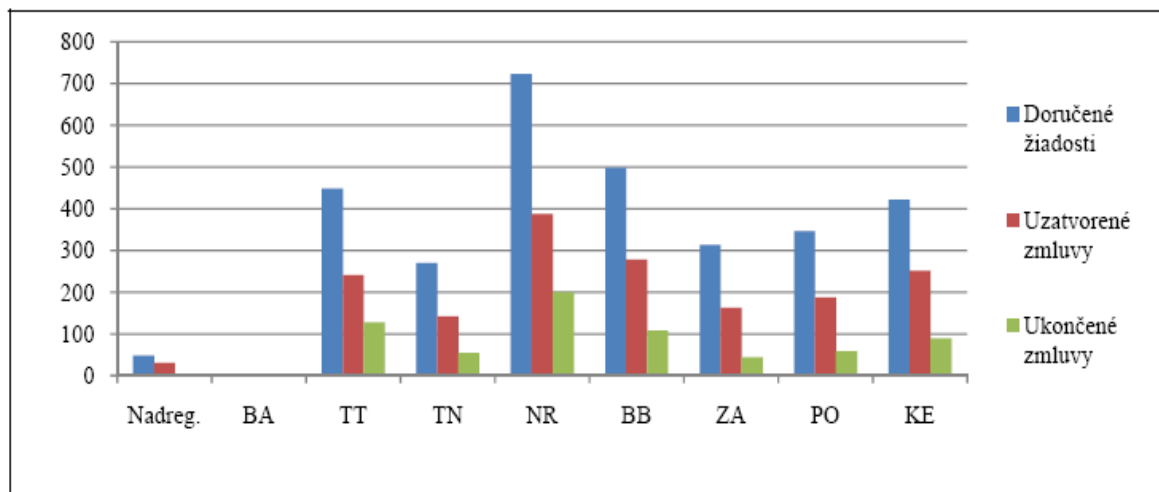
Miesto realizácie projektu	Alokácia zo ŠF + SR 2004 - 2006 v EUR	Počet doručených žiadostí o NFP	Uzatvorené zmluvy		Vyplatené k 31. 12. 2007 v SKK ŠF + SR	Ukončené zmluvy k 31. 12. 2007	
			Počet zmlúv	Finančný objem zmlúv v EUR ŠF + SR		Počet zmlúv v	Finančný objem zmlúv v EUR ŠF+SR
SOP PRV	330 188 741	3 070	1 681	324 436 036	217 618 402	683	95 152 713
Nadregionálne projekty	-	48	31	8 515 441	5 913 576	0	0
BA kraj	-	1	0	0	0	0	0
TT kraj	-	449	241	51 580 001	34 237 370	128	20 437 381
TN kraj	-	270	142	29 021 583	18 581 237	55	8 339 739
NR kraj	-	723	388	82 281 071	59 197 280	200	26 617 136
BB kraj	-	498	278	47 229 555	33 732 726	108	14 461 639
ZA kraj	-	313	163	21 444 916	12 523 877	44	4 705 701
PO kraj	-	346	187	41 844 700	29 217 462	58	9 602 200
KE kraj	-	422	251	42 518 767	24 214 870	90	10 988 915

Zdroj: ITMS, vlastné spracovanie

Do 31. 12. 2007 bolo v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka uzatvorených 1681 zmlúv v celkovom objeme viac ako 324 mil. €. Alokované zdroje zo štrukturálnych fondov a Štátneho rozpočtu SR boli nakontrahované na 98 %. Do konca roku 2007 bolo uhradených 217,6 mil. €, čo predstavuje 67 % finančných zdrojov, na ktoré boli uzatvorené zmluvy o poskytnutí NFP. 683 projektov (41 % uzatvorených zmlúv) v celkovom objeme 95,1 mil. € bolo k 31. 12. 2007 finančne ukončených.

Najaktívnejšími pri predkladaní žiadostí o NFP boli žiadatelia z Nitrianskeho kraja, ktorí predložili 723 projektových žiadostí. Druhým najaktívnejším krajom bol Banskobystrický kraj so 498 žiadosťami. Najmenej žiadostí predložil Bratislavský kraj, ktorý však bol oprávneným územím len v rámci projektov technickej pomoci. Málo aktívnymi boli žiadatelia z Trenčianskeho a Žilinského kraja, ktorí predložili 270 a 313 projektových žiadostí. 48 doručených projektov malo nadregionálny charakter.

Graf 1: Porovnanie krajov z hľadiska počtu predložených projektov, uzatvorených zmlúv a finančne ukončených projektov

Zdroj: ITMS

Najviac projektov bolo podporených v Nitrianskom kraji - žiadatelia uzatvorili 388 zmlúv o poskytnutí NFP. Úspešní boli aj žiadatelia z Banskobystrického, Košického a Trnavského kraja, ktorí uzatvorili 278, 251 a 241 zmlúv o poskytnutí NFP. Nižší počet projektov bol podporený v Bratislavskom, Trenčianskom, Žilinskom a Prešovskom kraji. Ďalších 31 podporených projektov sa realizuje na území viacerých krajov súčasne.

Najnižšiu absorpčnú kapacitu preukázali okrem Bratislavského kraja Žilinský a Trenčiansky kraj, ktoré požadovali 76,3 a 109,5 mil.€. O12,6 mil. € sa uchádzali žiadatelia na projekty, ktoré mali byť realizované na území viacerých krajov. Najúspešnejším krajom z pohľadu finančného objemu uzatvorených zmlúv sa stal Nitriansky kraj, do ktorého smeruje zo zdrojov SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka 83 mil. €. Úspešnými pri získavaní finančných zdrojov sú aj Trnavský, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj, pričom každý z nich získal viac ako 33 mil. €. Menej úspešnými kraji sú okrem Bratislavského kraja Trenčiansky a Žilinský kraj, v ktorých boli podporené projekty v rozpätí 20 – 30 mil. €. Na nadregionálne projekty, ktoré sa realizujú na území viacerých krajov, boli uzatvorené zmluvy vo výške 8,5 mil. €.

Priorita 1 - Podpora produktívneho poľnohospodárstva

Tab. 3: Finančný pokrok v implementácii Priority 1 k 31. 12. 2007

Miesto realizácie projektu	Alokácia zo ŠF + SR 2004 - 2006 v EUR	Počet doručených žiadostí o NFP	Uzatvorené zmluvy		Vyplatené k 31. 12. 2007 v EUR ŠF + SR	Ukončené zmluvy k 31. 12. 2007	
			Počet zmlúv	Finančný objem zmlúv v EUR ŠF+SR		Počet zmlúv	Finančný objem zmlúv v EUR ŠF+SR
Priorita 1 Spolu	23 335 656	2 292	1 115	238 407 679	170 878 987	653	93 199 293
Nadreg. projekty	-	8	3	1 757 292	1 655 825	0	0
BA kraj	-	1	0	0	0	0	0
TT kraj	-	393	195	42 110 729	29 331 256	127	20 270 597
TN kraj	-	207	85	18 933 660	14 014 733	52	7 916 749
NR kraj	-	640	327	73 300 727	54 015 597	198	26 524 817
BB kraj	-	340	165	31 178 138	24 854 327	104	14 354 292
ZA kraj	-	170	70	9 670 347	6 013 730	40	4 377 485
POkraj	-	232	106	31 197 507	22 589 458	50	9 385 414
KE kraj	-	301	164	30 259 275	18 404 058	82	10 369 936

Zdroj: ITMS, vlastné spracovanie

Priorita 1 vykázala vysokú absorpčnú schopnosť žiadateľov, ktorí predložili žiadosti presahujúce alokované finančné zdroje štvornásobne.

Najviac projektov v rámci Priority 1 bolo podporených v Nitrianskom kraji - žiadatelia uzatvorili 327 zmlúv o poskytnutí NFP. Úspešní boli aj žiadatelia z Trnavského, Banskobystrického a Košického kraja, ktorí uzatvorili 195, 165 a 164 zmlúv o poskytnutí NFP. Nižší počet projektov bol podporený v Žilinskom, Trenčianskom a Prešovskom kraji. Bratislavský kraj nebol v rámci Priority 1 oprávneným územím. Ďalšie 3 podporené projekty sa realizujú na území viacerých krajov súčasne.

Najúspešnejším krajom z pohľadu finančného objemu uzatvorených zmlúv sa stal Nitriansky kraj, do ktorého smeruje zo zdrojov Priority 1 suma 73 mil. €. Úspešnými pri získavaní finančných zdrojov sú aj Trnavský, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj, pričom každý z nich získal viac ako 30 mil. €. Menej úspešnými kraji sú Trenčiansky a Žilinský kraj, v ktorých boli podporené projekty v celkovom objeme približne 20 mil. €.

Na nadregionálne projekty, ktoré sa realizujú na území viacerých krajov, boli uzatvorené zmluvy vo výške 1,8 mil. €.

Priorita 2 - Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka

Tab. 4: Finančný pokrok v implementácii Priority 2 k 31. 12. 2007

Miesto realizácie projektu	Počet doručených žiadostí	Uzatvorené zmluvy		Vyplatené k 31. 12. 2007 v EUR ŠF + SR	Ukončené zmluvy k 31. 12. 2007	
		Počet zmlúv	Finančný objem zmlúv v EUR ŠF + SR		Počet zmlúv	Finančný objem zmlúv v EUR ŠF + SR
Priorita 2 Spolu	744	542	79 388 819	42 514 183	30	1 953 420
Nadregionálne projekty	6	4	118 610	32 520	0	0
BA kraj	0	0	0	0	0	0
TT kraj	56	46	9 469 271	4 906 113	1	166 784
TN kraj	63	57	10 087 923	4 566 503	3	422 989
NRkraj	83	61	8 980 343	5 181 683	2	92 318
BB kraj	158	113	16 051 416	8 878 399	4	107 346
ZA kraj	143	93	11 774 569	6 510 146	4	328 215
PO kraj	114	81	10 647 192	6 628 004	8	216 786
KE kraj	121	87	12 259 492	5 810 811	8	618 978

Zdroj: ITMS, vlastné spracovanie

Priorita 2 vykázala pomerne vysokú absorpčnú schopnosť žiadateľov, ktorí predložili žiadosti presahujúce alokované finančné prostriedky takmer dvojnásobne.

Najviac projektov v rámci Priority 2 bolo podporených v Banskobystrickom kraji - žiadatelia uzatvorili 113 zmlúv o poskytnutí NFP. Úspešní boli aj žiadatelia zo Žilinského, Košického a Prešovského kraja, ktorí uzatvorili 93, 87 a 81 zmlúv o poskytnutí NFP. Nižší počet projektov bol podporený v Trnavskom, Nitrianskom a Trenčianskom kraji.

Bratislavský kraj nebol v rámci Priority 2 oprávneným územím. Ďalšie 4 podporené projekty sa realizujú na území viacerých krajov súčasne.

Najúspešnejším krajom z pohľadu finančného objemu uzatvorených zmlúv sa stal Banskobystrický kraj, do ktorého smeruje zo zdrojov Priority 2 16 mil. €. Úspešnými pri získavaní finančných zdrojov sú aj Žilinský, Košický, Prešovský a Trenčiansky kraj,

pričom každý z nich získal viac ako 10 mil. €. Menej úspešnými krajinami sú Nitriansky a Trnavský kraj, v ktorých boli podporené projekty v celkovej sume pod 10 mil. €. Na nadregionálne projekty, ktoré sa realizujú na území viacerých krajov, boli uzatvorené zmluvy vo výške 118 tis. €.

4.4 Analýza dostupnosti programu pre konečných užívateľov SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Dotazník „Analýza dostupnosti programu pre konečných užívateľov SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka“ bol zaslaný 911 úspešným žiadateľom, s ktorými bola do 31. 8. 2005 podpísaná zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku zo Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Vyhodnotených bolo 285 dotazníkov, čo predstavuje 31% návratnosť dotazníkov. Analýza bola podrobnejšie vyhodnotená v rámci nasledujúcich opatrení:

- Opatrenie č.1.1 - Investície do poľnohospodárskych podnikov
- Opatrenie č.1.2 - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov
- Opatrenie č.2.1.1 - Investície na zlepšenie a racionalizáciu pestovania a ochrany lesa, ťažby, primárneho spracovania dreva a predaja surového dreva a iných produktov lesa–ziskové investície
- Opatrenie č.2.1.2 - Verejno-prospešné investície
- Opatrenie č.2.3.2 - Diverzifikácia poľnohospodárskych činností

Z niektorých odpovedí respondentov je zrejmé, že nemajú podrobne preštudovanú metodiku SOP PaRV a tiež systém administrácie žiadostí. Príčinou ich neznalosti je zrejme fakt, že väčšina z nich si dávala žiadosť spracovať iným osobám (napr. poradcom, projekčným firmám).

Príčinou najväčšej nespokojnosti podľa respondentov bolo v rámci vyhodnocovaných opatrení hlavne množstvo príloh, ktoré bolo potrebné doložiť k žiadosti. Respondenti by preto uvítali, keby sa prehodnotila opodstatnenosť jednotlivých príloh, prípadne by stačilo nahradiť niektoré prílohy čestným prehlásením žiadateľa. Ďalšie problémy, ktoré respondenti uvádzali tiež zhodne v rámci všetkých opatrení sa týkali zmien v metodike počas výzvy, príliš zdĺhavé procesy pri registrácii aj schvaľovaní

žiadostí, čo v podstatnej miere ovplyvnilo časový harmonogram projektov, oddialilo realizáciu projektu . Problémy predstavovali i niektoré nejednoznačne definované pojmy v metodike, ktoré tak umožňovali nejednotný výklad.

Žiadatelia navrhujú zjednodušiť orientáciu v metodike jej rozdelením podľa jednotlivých opatrení a tiež vypracovaním vzorovej žiadosti i so vzormi príloh a určenie zodpovedných pracovníkov, ktorí by v prípade nejasností poskytovali informácie v rámci jednotlivých opatrení. Respondenti by uvítali i zriadenie konkrétnych diskusných fór na stránkach MP SR a PPA, a častejšiu aktualizáciu najviac kladených otázok a odpovedí.

Respondenti boli s komunikáciou s MP SR a PPA spokojní a v priemere až 91% z nich má záujem uchádzať sa o podporu aj v budúcom programovacom období. Žiadatelia vyplnením dotazníkov prispeli k identifikácii problémových oblastí pri vypracovávaní projektov (Agentúra pre rozvoj vidieka, 2006).

5 Záver

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo zhodnotiť vplyv čerpania štrukturálnych fondov na poľnohospodárske subjekty v SR v programovacom období 2004-2006.

Slovenské poľnohospodárstvo prešlo od roku 1989 rôznymi zmenami, avšak pozitívne naň pôsobilo predvstupové a povstupové obdobie do EÚ, počas ktorého bolo možné čerpať finančné prostriedky z predvstupových a štrukturálnych fondov.

V skrátenom programovacom období 2004-2006 bolo možné celkovo čerpať prostriedky vo výške 1,05 mld. € zo všetkých štrukturálnych fondov.

Do 31. 12. 2007 bolo v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka uzatvorených 1681 zmlúv v celkovom objeme viac ako 324 mil. €. Alokované zdroje zo štrukturálnych fondov a Štátneho rozpočtu SR boli nakontrahované na 98 %. Do konca roku 2007 bolo uhradených 217,6 mil. €, čo predstavuje 67 % finančných zdrojov, na ktoré boli uzatvorené zmluvy o poskytnutí NFP. 683 projektov (41 % uzatvorených zmlúv) v celkovom objeme 95,1 mil. € bolo k 31. 12. 2007 finančne ukončených.

Najvyššie čerpanie sa v oboch rokoch prejavilo v opatrení 1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov a v opatrení 1.2 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov. SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka mal zo štyroch najväčších operačných programov najnižšiu nakontrahovanú priemernú výšku na jeden projekt (193 tis. €). Z pohľadu podielu čerpaných prostriedkov z celkovej alokácie vykazuje SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka najvyššiu úspešnosť čerpania.

Prijatých bolo 3044 projektov v celkovej hodnote 497,084 mil. € verejných zdrojov, čo predstavovalo 194 % z celkových finančných limitov za celé programovacie obdobie 2004 – 2006. Najviac projektov bolo prijatých v Nitrianskom, Banskobystrickom a Trnavskom kraji.

Pre programovacie obdobie 2007-2013 bolo celkovo vyčlenených pre Slovenskú republiku zo štrukturálnych fondov 7,689 mld. €. K 30. júnu 2009 bolo v rámci projektových opatrení Programu rozvoja vidieka schválených 1586 projektov vo výške 650 237 041 €, čo predstavuje 95,5 % z výšky prostriedkov uvoľnených na kontrahovanie zmlúv. Realizované platby na projektové opatrenia boli vo výške 92 021 481 €, t. j. 6,7 % z celkového objemu verejných výdavkov vyčlenených na celé programové obdobie.

V rámci neprojektových opatrení Programu rozvoja vidieka bolo k 30. júnu 2009 podaných 16 160 žiadostí o zaradenie. Kontrahovaných bolo doteraz 9 898 žiadostí a realizované boli platby vo výške 303 196 061 €, t.j. 26,8 % limitov verejných výdavkov na neprojektové opatrenia. V rámci Operácií technickej pomoci PRV boli k 30. júnu 2009 realizované platby v celkovej výške 3 313 266 €, t.j. 6,3 % z limitov verejných výdavkov Operácií technickej pomoci.

K 30. júnu 2009 bolo teda za celý PRV čerpaných 398 530 718 €, t.j. 15,6 % limitov verejných výdavkov celého programu. Z uvedeného vyplýva, že verejné finančné limity Programu rozvoja vidieka za rok 2007 sa vyčerpali a do konca roku 2009 sa ďalej vyčerpalo viac ako 60 % finančných limitov z roku 2008.

Ako vyplýva z výsledkov čerpania štrukturálnych fondov pre poľnohospodárske subjekty v oboch programovacích obdobiach, záujem o finančné prostriedky je stále vysoký. Poľnohospodári naplno využívajú prostriedky z fondov efektívne, avšak majú problémy pri ich čerpaní, nakoľko podľa nich je zbytočné veľké množstvo príloh a mnohokrát i nezrozumiteľnosť alebo nedostatočná informovanosť v oblasti čerpania, taktiež by zjednodušilo čerpanie vydanie vzorových žiadostí o nenávratné finančné príspevky.

Slovenská republika bola poľnohospodárskou krajinou a štrukturálne fondy jej môžu pomôcť si tento primát udržať, nakoľko záujem zo strany poľnohospodárov pretrváva. Tým že SR vstúpilo do EÚ, zvýšila sa konkurencia na vnútornom trhu, čo núti poľnohospodárov napredovať v kvalite výroby aj samotných poľnohospodárskych výrobkoch. Modernizácia poľnohospodárstva je nevyhnutná a v dnešnej dobe je úplne bežná. Napredovaním poľnohospodárstva sa prispieva k celkovému rozvoju regiónov aj samotného národného hospodárstva.

Použitá literatúra

AGENTÚRA PRE ROZVOJ VIDIEKA. 2006. Analýza dostupnosti programu pre konečných užívateľov SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. [online] [cit. 2010-03-23]. Dostupné na internete:

< <http://www.eurozem.sk/download.php?fc=243&ftype=doc&fn=1.1..doc> >.

BACO, P. 2007. Integračné a globalizačné tendencie v poľnohospodársko-potravinárskom komplexe Slovenskej republiky: dizertačná práca. Nitra : SPU, 2007. 156 s.

BITTER, J. – BITTEROVÁ, M. 2005. Možnosti využitia nového systému podpory poľnohospodárskej výroby po vstupe Slovenska do EÚ a jej vplyv na ekonomiku poľnohospodárskych a potravinárskych subjektov. In: *Štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve EÚ2006* [online] [cit. 2009-10-12]. Dostupné na internete:

< http://www.slpk.sk/eldo/2006/011_06/Bitter_Bitterova.pdf >.

BOREKOVÁ, B. 2006. Vplyv vstupu Slovenska do EÚ na štruktúru a výkonnosť poľnohospodárstva. In: *Medzinárodné vedecké dni 2006* [online] [cit. 2009-11-15]. Dostupné na internete:

<http://www.fem.uniag.sk/mvd2006/zbornik/sekcia1/s1_borekova_bozena_335.pdf>.

BUCHTA, S. 2008. Disparita regiónov sa stále prehľbuje. In: Verejná správa 8/2008

CENTRUM PRE PODPORU MIESTNEHO AKTIVIZMU. 2004. Smerom k udržateľnej ekonomike - regionálna politika EÚ a štrukturálne fondy po roku 2006, Banská Bystrica 2004, ISBN 80-968918-3-9.

CHRASINOVÁ, Z. A KOL. 2007. Diferencovaná efektívnosť slovenského poľnohospodárstva a jeho výrobných odvetví. In: štúdia č. 138/2007, VÚEPP Bratislava, 2007, 70 s. ISBN 80-8058-357-7

FIGEL, J. – ADAMIŠ, M. 2003. Slovensko na ceste do Európskej únie, Kapitoly a súvislosti. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, 2003. 205 s. ISBN 80-968148-4-2

JANUŠEK, M. 2007. Skúsenosti minulosti pre rozvoj budúcnosti I. [online] [cit. 2010-02-13]. Dostupné na internete:

<<http://www.strukturalnefondy.sk/download.php?FNAME=1222253073>>.

JURÍČEK, P. 2006. Analýza priamych platieb do poľnohospodárstva po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie: dizertačná práca. Nitra: SPU, 2006. 204 s.

KOŠČO, T. A KOL. 2000. Gnozeológia vývoja finančných nástrojov a ich pôsobenia na podnikateľské aktivitiz v PPOK. In.: *Zborník vedeckých prác z konferencie*, Nitra 2000, ISBN 80-7137-756-2

KUZMA, F. 2000. Agrárna a výživová politika SR v podmienkach globalizácie a regionalizácie. [online] [cit. 2010-02-13]. Dostupné na internete: <http://www.slpk.sk/dizertacie/agrarni_perspektivy/kuzma.pdf>.

LAZÍKOVÁ, J. 2006. Štrukturálne zmeny podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve v krajinách V4: dizertačná práca. Nitra : SPU, 2006. 151 s.

LIPTÁKOVÁ, D. 2008. Štrukturálne fondy. [online] [cit. 2009-10-12]. Dostupné na internete: <<http://www.urad.sav.sk/index.php3?lang=SK&link=zobraz&co=ODB&pc=26>>.

MINISTERSTVO KULTÚRY. 2005. Programovacie obdobie 2004-2006. [online] [cit. 2009-11-15]. Dostupné na internete: <<http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/strukturálne-fondy-eu/informacie6>>.

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. 2003. Plán rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2004-2006 [online] [cit. 2010-01-14]. Dostupné na internete: <http://www3.ekf.tuke.sk/re/Podohospodarstvo%20a%20vidiek/Plan%20rozvoja%20vidieka_2004-2006.pdf>.

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. 2004. Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. [online] [cit. 2010-01-14]. Dostupné na internete: <<http://www.mpsr.sk/apa>>.

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. 2005. Analýza vývoja produkčných a ekonomických charakteristík poľnohospodárstva a potravinárstva v rokoch 1998 – 2005. [online] [cit. 2009-11-15]. Dostupné na internete: <<http://www.land.gov.sk/download.php?fID=1806>>.

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. 2007. Poľnohospodárska politika SR. [online] [cit. 2010-01-14]. Dostupné na internete: <<http://www.edotacie.sk/1/0/50298/sekcia/po-nohospodarska-politika-v-sr/>>.

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. 2007. Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. [online] [cit. 2009-11-15]. Dostupné na internete: <<http://www.land.gov.sk/sk/?navID=114&id=193>>.

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. 2009. Správa o implementácii a čerpaní Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu, Programu rozvoja vidieka Slovenskej

republiky 2007 – 2013 a Operačného programu Rybné hospodárstvo Slovenskej republiky 2007 – 2013 k 30. júnu 2009 [online] [cit. 2009-11-28]. Dostupné na internete:

<[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/8A6F369246CEFEFEC125766C00317DF8/\\$FILE/vlastnymat.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/8A6F369246CEFEFEC125766C00317DF8/$FILE/vlastnymat.doc)>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. 2003. Národný rozvojový plán [online] [cit. 2009-11-28]. Dostupné na internete:

<<http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=1&cat=123>>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. 2008. Hodnotiaca správa-Aktivita 1 [online] [cit. 2010-03-24]. Dostupné na internete:

<<http://www.strukturalnefondy.sk/sk/hodnotenie/programove-obdobie-2004---2006/>>.

POLEDNÁKOVÁ, A. 2005. Možnosti využitia finančných prostriedkov ŠF v SR v sektore poľnohospodárstva. In: *5. mezinárodná konferencia Finanční řízení podniku a finančních institucí* [online] [cit. 2009-12-11]. Dostupné na internete:

<<http://www.ekf.vsb.cz/shared/uploadedfiles/cul33/Polednakova.pdf>>.

PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA. 2004. Formy podpory. [online] [cit. 2010-02-12]. Dostupné na internete: <<http://archiv.apa.sk/index.php?start&p=fp>>.

PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA. 2008. Program rozvoja vidieka 2007-2013. [online] [cit. 2010-01-28]. Dostupné na internete:

<<http://www.apa.sk/index.php?navID=252>>.

SCHWARCZ, P. 2006 a. Skladiskové záložné listy ako významný nástroj financovania poľnohospodárov. In *Acta regionalia et environmentalica*. 2/2006, s. 46-49.

SCHWARCZ, P. 2006 b. Finančné nástroje regionálneho rozvoja, SPU, Nitra, 2006.

SEDLÁK, J. 2003. Slovenské poľnohospodárstvo v Európskej únii. Delegácia Európskej komisie v Slovenskej republike. 2003. 26 s. ISBN: 80-89102-04-2

SERENČÉŠ, P. 2006. Definovanie podpory finančných tokov v poľnohospodárskych podnikoch pred a po vstupe do EÚ. In: *Medzinárodné vedecké dni 2006* [online] [cit. 2009-10-25]. Dostupné na internete:

<http://www.fem.uniag.sk/mvd2006/zbornik/sekcia5/s5_serences_peter_352.pdf>.

Štrukturálne fondy EÚ. 2003. [online] [cit. 2010-02-26]. Dostupné na internete:

<<http://www.transparentnefondy.sk/>>.

Štrukturálne fondy. 2004. [online] [cit. 2010-03-27]. Dostupné na internete:

<<http://www.edis.sk/index/go.php?id=17>>.

VASILENKOVÁ, A. 2003. Podpora poľnohospodárstva SR v rokoch 2004-2006. In: štúdia č. 15/2006, VÚEPP Bratislava, 2006